

Menneskenes land

Qooroqfjorden med Narsarsuaqpegmatitteni forgrunnen.

Av Astrid Haugen og Hans Vidar Ellingsen

Hvem har ikke en eller annen gang lekt med tanken om en steintur til Grønland, «Kalaallit Nunat = Menneskenes Land». Men det er langt dit, - både i faktisk avstand og i mental forstand er dette et fjernt område av vår klode, og vi har forestillinger om isbreer og kalde kyster. Likevel har vi som nordmenn et visst forhold til landet der i vest, i sagaene har vi hørt om Eirik Raude og Leif Eriksson, og vi vet noe om historien og landet. Bare av den grunn kan det friste noen hver til å tenke seg dit. Er man i tillegg steinsamler, så vet man at på denne verdens største øy finnes jordskorpens eldste bergarter, og vi har også hørt om mineralrikdommer og om de mange sjeldenheter som er blitt funnet.

Da vi så fikk anledning til å delta på en geologitur arrangert av Naturhistorisk Museum i Wien, slo vi til og spanderte årets sommerferie på foretagendet. I elleve dager dro vi fra den ene forekomsten til den andre under ledelse av Dr. Gerhard Niedermayr fra museet i Wien og guidet av selveste Ole V. Petersen fra museet i København. Her skal vi bare kort vise noen bilder fra turen og fortelle

at dette var en opplevelse både for kulturens og steinsamlingens skyld.

Vi lander i Narsarsuaq, flyplassen som amerikanerne bygde under krigen. Den ligger inne i en av de mange og lange fjordene som skjærer seg inn lengst sør i landet, og rett imot på den andre siden av fjorden ligger Brattalid, hvor Eirik Raude bygde. Det er litt underlig å rusle rundt i ruinene etter de gamle nordmenn som bygde her for tusen år siden. Her er det faktisk svært grønt og frodig, og de nålevende grønlenderne driver jordbruk og sauedrift der. Det er lett å forstå at vikingene slo seg ned der etter først å ha utforsket landet i tre år før de startet kolonisering.

Her på Grønland finnes det en rekke syenittintrusjoner som er svært mineralrike og inneholder mange lignende mineraler som dem vi finner i andre hyperalkaliske bergarter, blant annet på Kola-halvøya, i Canada (Mt. St. Hilaire) og her i vårt eget land i Langesunds fjorden. Blant dem har vi Igaliko-komplekset og Ilimaussa-q-komplekset, og det var i disse to områdene var gruppe skulle ferdes. Det var lett å se disse komplek-

Brattalid

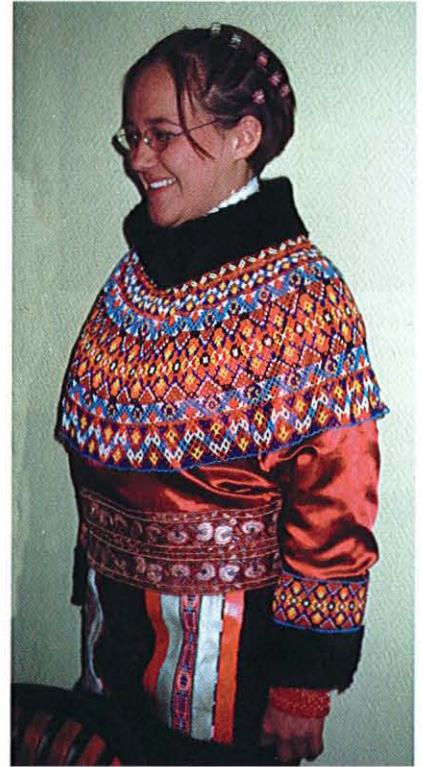
Innlandsisen

Narsaq med Kvanefjeld i bakgrunnen

Ved Nannapegmatitten

Nasjonaldrakt

sene i fjellformasjonene, for de var svært forvitret og så og si uten vegetasjon, mens det ellers vokser grønt i massevis på Grønland.

Veier finnes det nokså lite av, så ferdene gikk med båter og helikopter når værforholdene og økonomien tillot det. Det var mye tåke og gråvær denne sommeren, fordi det var uvanlig mye is i fjordene. Vi tråklet oss mellom store og små isfjell på ferdene våre. Narsarsuk-pegmatitten var den nærmeste fra

Narsarsuaq så den besøkte vi først. Det er den klassiske lokaliteten som kjent gjennom arbeidene fra G. Flink og K.J.V. Steenstrup, og hvorfra det ble beskrevet flere nye mineraler, Hele 16 mineraler har Narsarsuk som type-lokalitet. Ganske i nærheten fant vi noen av de nye mineralene i Nanna-pegmatitten, for eksempel Nafertisitt og Calcioanhyllitt.

Så gikk turen til Narsaq med båt, og derfra tok vi turer til forskjellige steder innen

Børge Brodersen med en praktsuffix med sorensenitt.

Ole V. Petersen går i land

Ut på tur (Narsarsuaq).

Ilmaussaquintrusjonen som strekker seg over to fjorder. Fra Narsaq går det også vei opp til Kvanefjeld hvor det i sin tid ble prospektert på uran. Derfra stammer også Sorensenitten, som ikke er funnet andre steder enn på Grønland. Narsaq er en storby etter Grønlandsk målestokk med ca 1500 innvånere, og i byene begynner et moderne Grønland å finne sin identitet. Industri og fiskeri ved siden av sauedrift overtar for den tradisjonelle fangst-

kulturen.

Fra Narsaq dro vi blant annet til øya Ilutallik, hvor det er funnet Emeleusitt, som også er unikt for Grønland. En tur til innlandsisen ble det også, men det var jo bare for å nyte det enestående synet av det som dekker 85% av landet, nemlig is som er opptil 3000 meter tykk midt på. Selve landet ligger faktisk under havets overflate i midten.

Det vil føre for langt å ta med alle turene,

alle lokalitetene og alle mineralene i denne korte beretningen, det får kanskje bli til en senere anledning. Men for alle de som nå hiver seg rundt og pakker ryggsekken for å ta turen til Grønland, er det på sin plass å nevne at det kreves godt forarbeide, god planlegging og nitid forberedelse - også mot myndigheter og forvaltning - for å finne frem til noe av det som ligger gjemt i bergene der. Og ikke minst krever det god fysikk for å nå frem til de riktige stedene.

Men så kan det bli en opplevelse med rike minner om en fantastisk natur, et enestående land og unike mineraler.

FMK

Fagpressens Mediekontroll

v/Fagpressens Informasjonskontor
Indekshuset, Drammensveien 40, Postboks 2913 Selli, 0230 Oslo
Tlf. 22 04 90 30 / Tlfax. 22 04 90 40

Distribusjonsoppgave

Blad: Stein
Kontrollperiode: 2. halvår 1998 og 1. halvår 1999
Antall utgivelser i kontrollperiode 4

Distribuert gjensnitt pr. nummer	Norge	Utlandet	Totalt
Foreningsabonnement	2 289		2 289
Betalingsabonnement	237	261	498
Lesersalg	868		868
Monatserhvervet gratis distribuert eks.			
Andre regelmessige gratis distribuert eks.	173		173
Distribuert i alt	3 567	261	3 828

KPMG er er oppnevnt av Den Norske Fagpressens Forening for å kontrollere medlemmernes distribusjonsoppgaver. Vi kontrollere på ståkevis at de innleverte opplysninger er i samsvar med Den Norske Fagpressens Forenings regler for opplagskontroll v/Fagpressens Mediekontroll.

Dato: 9/2 - 99

 Jørgen Lorenzen, Stei
 KPMG autorisert revisor

Redaksjon:

* Redaktør; Geir Henning Wiik, N 2740 Roa, tlf. 61 32 61 59. - fax. 61 32 60 65 * Hans-Jørgen Berg, Motzfeltsgt. 21, 0561 Oslo, tlf. 22 57 26 76 - * Knut Eldjarn, Blinken 43, N 1349 Rykkin, tlf. 67 13 34 96 * Claus Hedegaard, Storgade 71, DK-8882 Faarvang tel. 8687 1400, fax 8687 1922* O.T. Ljøstad, (foto), Elgvn. 30, N-2400 Elverum, tlf. 62 41 02 99 - * Ronald Werner, Tinnegrend stasjon, N-3670 Notodden

* NAGS/STEINs hjemmeside, <http://www.nags.net>.

Redaksjon Sverige: * Lennart Thorin, tel 087701927 * Bertil Otter, tel 0850028901 * Holger Buentke, tel 50140512 * Tore Steen, Säbyg. 27, S- 71931 Vintrosa, tel 019 294349 * Peter Lyckberg, tel.031 16 06 26 * Prenumeration och Redaktionskoordinator Siw Knoke, Stora Bläsnungs, S-261 72 Visby.

E-post adresse til Stein: h.j.berg@toyen.uio.no eller: geir.wiik@ol.telia.no

STEIN gis ut 4 ganger pr. år. Enkeltabonnement/prenumerasjon kan tegnes og koster NOK 170,-/ SEK 185/år. Dette kan bestilles og innbetales til: Postgirokt 0803 2734333. Adr. STEIN, N- 2740 Roa Sverige: Postgirokonto 620 92 82 - 0. Adr. STEIN, Box 6908, S-58006 Linköping.

© 1999

Rettigheter STEIN og den enkelte forfatter
ISSN 0802-9121

Grafisk utforming: Hadeland Bergverk/Media

Blader merket er medlem av
Den Norske Fagpressens Forening

fagpressen

Opplagskontrollert